

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

14. marts 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2014/17/EU – artikel 25, stk. 3 – forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse – førtidig tilbagebetaling – kompensation til kreditgiveren – kreditgivers mistede fortjeneste – metode til beregning af den mistede fortjeneste«

I sag C-536/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg, Tyskland) ved afgørelse af 8. august 2022, indgået til Domstolen den 10. august 2022, i sagen

MW,

CY

mod

VR Bank Ravensburg-Weingarten eG,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne Z. Csehi (refererende dommer), M. Ilešič, I. Jarukaitis og D. Gratsias,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- VR Bank Ravensburg-Weingarten eG ved Rechtsanwalt T. Winter,
- den tyske regering ved J. Möller og M. Hellmann, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

– Europa-Kommissionen ved C. Auvret, H. Tserepa-Lacombe og G. von Rintelen, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. september 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 25, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU af 4. februar 2014 om forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT 2014, L 60, s. 34).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem MW og CY, to forbrugere med bopæl i Tyskland, og VR Bank Ravensburg-Weingarten eG, et kreditinstitut i Tyskland (herefter »VR Bank«), vedrørende et krav om tilbagebetaling af en kompensation betalt i forbindelse med en førtidigt indfriet forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2008/48/EF

- 3 Følgende fremgår af artikel 16 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66) med overskriften »Førtidig tilbagebetaling«:

»[...]

2. I tilfælde af førtidig tilbagebetaling af en kredit har kreditgiveren ret til en rimelig og objektivt begrundet kompensation for eventuelle omkostninger, der er direkte forbundet med den førtidige tilbagebetaling af kreditten, hvis den førtidige tilbagebetaling falder i en periode, for hvilken der er aftalt en fast debitorrente.

Kompensationen må ikke overstige 1% af det kreditbeløb, der tilbagebetales før tiden, hvis der er mere end ét år mellem den førtidige betaling og kreditaftalens aftalte ophørstidspunkt. Hvis perioden ikke overstiger ét år, må kompensationen ikke overstige 0,5% af det kreditbeløb, der tilbagebetales før tiden.

[...]

4. Medlemsstaterne kan beslutte, at

- a) kreditgiveren kun kan kræve en sådan kompensation, hvis det beløb, der tilbagebetales førtidigt, overstiger den tærskel, der er fastsat i national ret. Denne tærskel må ikke overstige 10 000 EUR inden for enhver periode på tolv måneder
- b) kreditgiveren undtagelsesvis kan kræve højere kompensation, hvis han kan bevise, at de tab, han har lidt som følge af den førtidige tilbagebetaling, overstiger det i medfør af stk. 2 fastsatte beløb.

Hvis den kompensation, som kreditgiveren kræver, overstiger dennes faktiske tab, kan forbrugeren kræve en tilsvarende nedsættelse.

I så tilfælde udgør tabet forskellen mellem den oprindeligt aftalte rente og den rente, til hvilken kreditgiveren kan udlåne det førtidigt tilbagebetalte beløb på markedet på tidspunktet for den førtidige tilbagebetaling, under hensyntagen til den førtidige tilbagebetalings indvirkning på de administrative omkostninger.

[...]«

Direktiv 2014/17

4 Direktiv 2014/17 ændrede direktiv 2008/48.

5 5.-7., 21. og 66. betragtning til direktiv 2014/17 har følgende ordlyd:

- »(5) For at få etableret et velfungerende indre marked med en høj grad af forbrugerbeskyttelse på området kreditaftaler i forbindelse med fast ejendom og for at sikre, at forbrugere, der ønsker sådanne aftaler, kan indgå disse i tillid til, at de kreditinstitutter, som de indgår aftale med, handler på en professionel og ansvarlig måde, er det nødvendigt at indføre hensigtsmæssigt harmoniserede EU-retlige rammer på en række områder under hensyntagen til forskelle mellem kreditaftaler, der navnlig skyldes forskelle på de nationale og regionale markeder for fast ejendom.
- (6) Dette direktiv bør derfor udvikle et mere gennemsigtigt, effektivt og konkurrencedygtigt indre marked gennem sammenhængende, fleksible og rimelige kreditaftaler i forbindelse med fast ejendom og samtidig fremme bæredygtig långivning og låntagning og finansiell integration og dermed skabe et høj[t] niveau af forbrugerbeskyttelse.
- (7) For at skabe et ægte indre marked med en høj og ensartet grad af forbrugerbeskyttelse fastsætter dette direktiv bestemmelser, der harmoniseres i størst muligt omfang med hensyn til oplysninger forud for aftaleindgåelsen ved hjælp af det europæiske standardiserede informationsblad (ESIS) og beregningen af de årlige omkostninger i procent [(ÅOP)]. Medlemsstaterne bør dog under hensyntagen til de særlige karakteristika ved kreditaftaler i forbindelse med fast ejendom og forskellene i markedsudviklingen og markedsvilkårene i medlemsstaterne, navnlig med hensyn til markedsstrukturen og markedsdeltagerne, kategorierne af tilgængelige produkter og de procedurer, der er forbundet med kreditydelsesprocessen, kunne bevare eller indføre strengere bestemmelser end dem, der er fastsat i dette direktiv, på de områder, der ikke er klart angivet som områder, hvor der skal være størst mulig harmonisering. En sådan målrettet tilgang er nødvendig for at undgå negativt at påvirke beskyttelsesniveauet for forbrugerne i forbindelse med kreditaftaler inden for dette direktivs anvendelsesområde.

Medlemsstaterne bør f.eks. kunne opretholde eller indføre strengere bestemmelser med hensyn til den viden og de kompetencer, som personalet skal have, og vejledningen i udfyldelse af ESIS.

[...]

- (21) [...] Dette direktiv bør ikke berøre den nationale lovgivnings almindelige aftaleret såsom bestemmelserne om aftalers gyldighed, indgåelse og virkning, eftersom almindelige aftaleretlige aspekter ikke reguleres i dette direktiv.

[...]

- (66) En forbrugers evne til at tilbagebetale en kredit, inden kreditaftalen udløber, kan spille en vigtig rolle for at fremme konkurrencen på det indre marked og EU-borgernes frie bevægelighed samt for at bidrage til at tilvejebringe den fleksibilitet i kreditaftalers løbetid, der er nødvendig for at fremme finansiel stabilitet i overensstemmelse med anbefalingerne fra Rådet for Finansiell Stabilitet. Der findes imidlertid væsentlige forskelle mellem de nationale principper og betingelser, i henhold til hvilke forbrugerne har evne til at tilbagebetale deres kredit, og de betingelser, på hvilke en sådan indfrielse før tiden kan finde sted. På trods af forskelligartetheden i mekanismerne bag realkreditfinansiering og det eksisterende produktudvalg er det væsentligt på EU-plan at have visse standarder for førtidig indfrielse af kredit for at sikre, at forbrugerne har mulighed for at frigøre sig for deres forpligtelser inden den aftalte dato i kreditaftalen og mulighed for at sammenligne tilbud med henblik på at finde de bedste produkter i forhold til deres behov. Medlemsstaterne bør derfor enten gennem lovgivning eller på anden måde, såsom aftalebemmelser, sikre, at forbrugerne har ret til førtidig indfrielse. Medlemsstaterne bør imidlertid kunne definere betingelserne for udøvelse af en sådan ret. Disse betingelser kan omfatte tidsbegrænsninger på udøvelsen af rettigheden, forskellig behandling, afhængigt af hvilken type debitorrente der er tale om, eller restriktioner med hensyn til de forhold, under hvilke denne rettighed kan udøves. Hvis førtidig indfrielse sker i en periode, for hvilken der er aftalt fast forrentning, kan udøvelsen af denne ret gøres betinget af, at der foreligger en legitim interesse hos forbrugeren som fastsat af medlemsstaten. En sådan legitim interesse kan f.eks. opstå i tilfælde af skilsmisse eller arbejdsløshed. De betingelser, som medlemsstaterne fastsætter, bør kunne omfatte, at kreditgiver har ret til en rimelig og objektivt begrundet kompensation for eventuelle omkostninger, som er direkte forbundet med førtidig indfrielse af kreditten. I tilfælde, hvor medlemsstaterne fastsætter, at kreditgiver har ret til kompensation, bør en sådan kompensation være en rimelig og objektivt begrundet kompensation for eventuelle omkostninger, som er direkte forbundet med førtidig indfrielse af kreditten, i overensstemmelse med de nationale regler om kompensation. Kompensationen bør ikke overstige kreditgivers økonomiske tab.«

- 6 Dette direktivs artikel 1 med overskriften »Formål« er sålydende:

»Dette direktiv fastlægger en fælles ramme for visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler om forbrugerkredit sikret ved pant eller på anden vis i forbindelse med fast ejendom til beboelse [...]«

- 7 Det nævnte direktivs artikel 2 med overskriften »Harmoniseringsniveau« bestemmer i stk. 1:
- »Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne opretholder eller indfører strengere bestemmelser for at beskytte forbrugerne, forudsat at sådanne bestemmelser er i overensstemmelse med deres forpligtelser i henhold til EU-retten.«
- 8 Følgende fremgår af det samme direktivs artikel 4 med overskriften »Definitioner«:
- »I dette direktiv forstås ved:
- [...]
- 13) »samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkredit«: alle omkostninger i forbindelse med kreditten, som forbrugeren skal betale, som defineret i artikel 3, litra g), i direktiv [2008/48], herunder omkostninger i forbindelse med ejendomsvurdering, hvis en sådan vurdering er nødvendig for at opnå kreditten, men ikke tinglysningsomkostninger i forbindelse med overdragelse af ejendomsretten til fast ejendom. De omfatter ikke de omkostninger, som forbrugeren skal betale i forbindelse med misligholdelse af de forpligtelser, der er fastsat i kreditaftalen
- [...]«
- 9 Artikel 14 i direktiv 2014/17 med overskriften »Oplysninger forud for aftaleindgåelsen« bestemmer i stk. 1 og 2:
- »1. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiver og i givet fald kreditformidler eller en udpeget repræsentant giver forbrugeren de individuelle oplysninger, som er nødvendige for at kunne sammenligne de kreditter, der findes på markedet, vurdere, hvad de indebærer, og træffe en informeret beslutning om, hvorvidt han skal indgå en kreditaftale:
- [...]
2. De i stk. 1 omhandlede individuelle oplysninger gives via ESIS, jf. bilag II, på papir eller ved hjælp af et andet varigt medium.«
- 10 Dette direktivs artikel 25 med overskriften »Førtidig indfrielse« fastsætter:
- »1. Medlemsstaterne sikrer, at forbrugeren har ret til helt eller delvis at frigøre sig fra sine forpligtelser i medfør af en kreditaftale, før aftalen udløber. I sådanne tilfælde har forbrugeren ret til en reduktion af forbrugerens samlede kreditomkostninger, der består af renter og omkostninger i den resterende del af aftalens løbetid.
- [...]
3. Medlemsstaterne kan fastsætte, at kreditgiver har ret til en rimelig og objektiv kompensation, når det er berettiget, for mulige omkostninger, som er direkte forbundet med den førtidige indfrielse, men pålægger ikke forbrugeren en sanktion. I den henseende overstiger kompensationen ikke kreditgivers økonomiske tab. Medlemsstaterne kan efter disse betingelser fastsætte, at kompensationen ikke må overstige et vist niveau eller kun tillades i et vist tidsrum.

4. Hvis en forbruger ønsker at frigøre sig fra sine forpligtelser i medfør af en kreditaftale, før aftalen udløber, skal kreditgiver uden forsinkelse efter modtagelse af anmodningen på papir eller ved hjælp af et andet varigt medium give forbrugeren de oplysninger, der er nødvendige for at overveje denne mulighed. Disse oplysninger skal mindst indeholde en angivelse af, hvor store konsekvenser det vil have for forbrugeren at frigøre sig fra sine forpligtelser, før kreditaftalen udløber, og en klar redegørelse for, hvilke antagelser der er anvendt. De eventuelle antagelser, der er anvendt, skal være rimelige og berettigede.

[...]«

- 11 Bilag II til det nævnte direktiv med overskriften »Europæisk Standardiseret Informationsark (ESIS)« indeholder i del A en ESIS-model. Denne model fastsætter, at dette ark bl.a. skal indeholde følgende oplysninger:

»[...]

9. Førtidig indfrielse

De har mulighed for at indfri lånet helt eller delvis før tiden.

[...]

(Hvis relevant) Gebyr ved førtidig indfrielse: [indsæt beløb eller, hvis dette ikke er muligt, beregningsmetode]

[...]«

- 12 Dette bilag II indeholder ligeledes en del B med overskriften »Vejledning i udfyldelse af ESIS«, som har følgende ordlyd:

»Når ESIS udfyldes, skal som minimum følgende vejledning følges. Medlemsstaterne kan dog uddybe eller yderligere præcisere vejledningen i udfyldelse af ESIS.

[...]

Afsnit 9. Førtidig indfrielse

[...]

- 2) I afsnittet om gebyrer for førtidig indfrielse henleder kreditgiver forbrugeren opmærksomhed på et eventuelt gebyr for førtidig indfrielse eller andre omkostninger i forbindelse hermed for at kompensere kreditgiver og angiver om muligt beløbet. Hvis kompensationen for førtidig indfrielse afhænger af forskellige faktorer, f.eks. det tilbagebetalte beløb eller den gældende rente på tidspunktet for den førtidige indfrielse, oplyser kreditgiver, hvordan kompensationen vil blive beregnet, og angiver maksimumsgebyret, eller, hvis dette ikke er muligt, et illustrativt eksempel for at vise forbrugeren, hvor stor kompensationen for førtidig indfrielse kan være i forskellige situationer.«

Tysk ret

- 13 § 249 i Bürgerliches Gesetzbuch (den tyske borgerlige lovbog, herefter »BGB«) med overskriften »Fremgangsmåden for og omfanget af skadeserstatning« bestemmer følgende i stk. 1:
- »Den person, der skal betale erstatning, skal genetablere den tilstand, som ville have foreligget, såfremt den omstændighed, der lå til grund for pligten til at betale erstatning, ikke var indtrådt.«
- 14 BGB's § 252 med overskriften »Mistet fortjeneste« har følgende ordlyd:
- »Det tab, der skal erstattes, omfatter også den mistede fortjeneste. Ved »mistet fortjeneste« forstås den fortjeneste, der rimeligvis kunne forventes inden for begivenhedernes normale forløb, eller afhængigt af de konkrete omstændigheder, bl.a. når der træffes foranstaltninger eller bestemmelser.«
- 15 BGB's § 490 med overskriften »Ekstraordinær ret til opsigelse af aftalen« fastsætter i stk. 2:
- »Låntager har under overholdelse af de frister, der er fastsat i § 488, stk. 3, andet punktum, ret til før tid at opsig en låneaftale, hvorefter debitorrenten fastsættes og sikres ved pant i fast ejendom eller i skibe, hvis det kræves af hensyn til dennes legitime interesser, og hvis seks måneder er forløbet siden den fulde modtagelse af lånet. En sådan interesse foreligger navnlig, når låntageren har brug for at benytte den som sikkerhed pantsatte ejendom på en anden måde. Låntager yder kompensation til kreditgiveren for det tab, som vedkommende lider som følge af den førtidige opsigelse [...]«
- 16 BGB's § 500 med overskriften »Låntagerens ret til opsigelse; førtidig indfrielse« bestemmer i stk. 2:
- »Låntager kan til enhver tid helt eller delvist opfylde sine forpligtelser i henhold til en forbrugerkreditaftale. Uanset første punktum kan låntager, hvis der er tale om en forbrugerkreditaftale, for hvilken der er aftalt en fast nominel rente, kun helt eller delvist opfylde sine forpligtelser i perioden, hvor renten er fast, hvis låntager har en legitim interesse heri.«
- 17 Artikel 25 i direktiv 2014/17 blev gennemført i tysk ret ved BGB's § 502 med overskriften »Kompensation for førtidig indfrielse«. Denne bestemmelse fastsætter følgende:
- »(1) Kreditgiver kan i forbindelse med en førtidig indfrielse kræve en rimelig kompensation for det tab, der er direkte forbundet med den førtidige indfrielse, hvis låntager på tidspunktet for den førtidige indfrielse skal betale renter til fast debitorrente. [...]
- (2) Retten til kompensation for førtidig indfrielse er udelukket, hvis:
- [...]
2. oplysningerne i kontrakten om kontraktens løbetid, låntagers opsigelsesret eller beregningen af kompensation for førtidig indfrielse er utilstrækkelige.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 18 Den 11. januar 2019 indgik sagsøgerne i hovedsagen en forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom med VR Bank vedrørende et nettolånebeløb på 236 000 EUR med henblik på at købe en lejlighed. Den faste rentesats blev fastsat indtil den 30. januar 2029. Forbrugerkreditaftalen indeholdt ligeledes bestemmelser vedrørende førtidig indfrielse af lånet og kompensation for førtidig indfrielse. Vilkåret vedrørende den nævnte kompensation fastsatte, at beregningen af det

økonomiske tab, der måtte opstå for kreditgiver som følge af den førtidige tilbagebetaling, skulle baseres på den såkaldte »aktiv-passiv-metode«, som er kendt lovlig af Bundesgerichtshof (forbundsdomstolen, Tyskland). Denne metode er baseret på princippet om, at kreditgivers mistede fortjeneste beregnes ved at tage hensyn til den fiktive fortjeneste, som den pågældende kunne forvente at opnå, såfremt de midler, der frigøres som følge af den førtidige indfrielse, blev geninvesteret i forhold til løbetiden i realkreditobligationer.

- 19 Som følge af, at en af sagsøgerne i hovedsagen blev forflyttet af sin arbejdsgiver, solgte sagsøgerne i hovedsagen i maj 2020 den lejlighed, der er nævnt i den foregående præmis, til 255 000 EUR. De opsagde kreditaftalen pr. 30. juni 2020. Ved skrivelse af 9. juni 2020 meddelte VR Bank sagsøgerne i hovedsagen sit krav om kompensation på 27 614,17 EUR for førtidig indfrielse af lånet. Sagsøgerne i hovedsagen betalte denne kompensation, men fremsatte ved skrivelse af 19. april 2021 krav over for VR Bank om tilbagebetaling af kompensationen, idet de var af den opfattelse, at den ikke skulle betales. På grund af VR Banks afslag på at tilbagebetale dette beløb har sagsøgerne i hovedsagen anlagt sag ved Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg, Tyskland), som er den forelæggende ret.
- 20 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt BGB's § 502, hvorefter VR Bank har fremsat krav om betaling af kompensation for førtidig indfrielse baseret på aktiv-passiv-metoden, er forenelig med artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17. Den pågældende forelæggende ret ønsker med de to første spørgsmål navnlig oplyst, om den kompensation, der er fastsat i artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17, til kreditgiver for de omkostninger, der er forbundet med den førtidige indfrielse af kreditten, ligeledes omfatter kreditgivers mistede fortjeneste. I givet fald ønsker den forelæggende ret at få klarlagt de EU-retlige krav til beregningen af denne mistede fortjeneste, navnlig hvad angår en hensyntagen til afkastet ved geninvestering.
- 21 I denne henseende er den forelæggende ret på den ene side af den opfattelse, at den omstændighed, at der i henhold til artikel 25, stk. 3, første punktum, i direktiv 2014/17 kun kan gøres krav på mulige omkostninger, som er direkte forbundet med den førtidige indfrielse af kreditten, er til hinder for, at der tages hensyn til de renter, som forbrugeren skulle have betalt, hvis den pågældende ikke havde foretaget en førtidig indfrielse. I henhold til det nævnte direktivs artikel 25, stk. 1, andet punktum, skal medlemsstaterne derudover sikre, at forbrugeren i tilfælde af førtidig indfrielse har ret til en reduktion af de samlede kreditomkostninger, der består af renter og omkostninger i den resterende del af aftalens løbetid, hvilket kan føre til, at renterne og omkostningerne i den resterende del af aftalens løbetid ikke længere skal betales. På den anden side kan muligheden for at begrænse kompensationen til et bestemt tidsrum efter den forelæggende rets opfattelse tale for, at der med henblik på kompensationen til kreditgiveren skal tages hensyn til de renter, som forbrugeren skulle have betalt, hvis den pågældende ikke havde foretaget en førtidig indfrielse.
- 22 Hvad angår de EU-retlige krav til beregningen af denne mistede fortjeneste har den forelæggende ret i øvrigt anført, at ordlyden af artikel 25, stk. 3, første punktum, i direktiv 2014/17, hvorefter medlemsstaterne kan fastsætte, at kreditgiver har ret til en »objektiv« kompensation, indebærer, at det kun er konkret opståede, faktiske omkostninger, som kan indgå i denne beregning. Derimod giver artikel 25, stk. 4, andet punktum, i direktiv 2014/17, hvorefter långiver i tilfælde af førtidig indfrielse er forpligtet til »mindst« at give forbrugeren de oplysninger, som indeholder en angivelse af, »hvor store konsekvenser det vil have for forbrugeren at frigøre sig fra sine forpligtelser, før kreditaftalen udløber, og en klar redegørelse for, hvilke antagelser der er

anvendt«, indtryk af, at kreditgiver kan basere beregningen af den mistede fortjeneste ved at tage hensyn til de faste indtægter fra en geninvestering af de beløb, der hidrører fra en sådan tilbagebetaling.

- 23 Endelig ønsker den forelæggende ret oplyst, om den situation, hvor en forbruger opsiger en forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse på grundlag af en opsigelsesret, der er fastsat i national ret, før forbrugeren indfrier kreditten hos kreditgiver før tid, ligeledes er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 25 i direktiv 2014/17. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den forelæggende rets spørgsmål skyldes, at der i national ret findes to forskellige måder at kompensere kreditgiver på, afhængig af om forbrugeren direkte har anmodet om førtidig indfrielse på grundlag af BGB's § 500 uden at have opsagt aftalen på forhånd, eller om indfrielsen sker, efter at forbrugeren har udøvet den ekstraordinære ret til opsigelse af aftalen, der er fastsat i BGB's § 490.
- 24 På denne baggrund har Landgericht Ravensburg (den regionale ret i første instans i Ravensburg) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal begrebet »en rimelig og objektiv compensation for mulige omkostninger, som er direkte forbundet med den førtidige indfrielse« i artikel 25, stk. 3, i direktiv [2014/17] fortolkes således, at compensationen også omfatter kreditgivers mistede fortjeneste, navnlig de fremtidige rentebetalinger, som kreditgiver mister som følge af den førtidige indfrielse?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende:

Indeholder EU-retten og specielt artikel 25, stk. 3, i direktiv [2014/17] bestemmelser om beregningen af kreditgivers indtægter ved geninvestering af en førtidigt indfriet forbrugerkredit[...] i forbindelse med fast ejendom til beboelse, som der skal tages hensyn til i forbindelse med den mistede fortjeneste, og i givet fald hvilke?

Navnlig:

- a) Skal den nationale bestemmelse om beregningen tage hensyn til, på hvilken måde kreditgiver faktisk anvender det førtidigt indfrie beløb?
- b) Må en national bestemmelse give kreditgiver mulighed for at beregne compensationen for den førtidige indfrielse ved hjælp af en fiktiv geninvestering i sikre kapitalmarkedspapirer med tilsvarende løbetid (den såkaldte [»aktiv-passiv-metode«])?
- 3) Omfatter anvendelsesområdet for artikel 25 i direktiv [2014/17] også det tilfælde, hvor forbrugeren først opsiger en forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse på grundlag af en opsigelsesret, der er fastsat af den nationale lovgiver, før han indfrier kreditten hos kreditgiver før tid?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det tredje spørgsmål

- 25 Med det tredje spørgsmål, som skal behandles først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 25 i direktiv 2014/17 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ligeledes finder anvendelse, hvis forbrugeren frigør sig fra sine forpligtelser før tid efter at have opsagt forbrugerkreditaftalen i forbindelse med fast ejendom til beboelse efter betingelserne fastsat i national lovgivning.
- 26 For så vidt som VR Bank i det væsentlige har gjort gældende, at dette spørgsmål skal afvises med den begrundelse, at det ikke har nogen betydning for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, er det tilstrækkeligt at bemærke, at spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang artikel 25 i direktiv 2014/17 finder anvendelse i en situation som den i hovedsagen omhandlede, henhører under realiteten vedrørende dette spørgsmål og ikke formaliteten, således at denne formalitetsindsigelse skal afvises.
- 27 Det skal bemærkes, at medlemsstaterne i henhold til artikel 25, stk. 1, i direktiv 2014/17 sikrer, at forbrugeren har ret til helt eller delvis at frigøre sig fra sine forpligtelser i medfør af en kreditaftale, før aftalen udløber.
- 28 Det skal imidlertid i denne henseende bemærkes, at direktiv 2014/17 ikke indeholder nogen bestemmelse om de forskellige former, betingelserne eller retsvirkningerne af låntagers ekstraordinære ret til opsigelse af aftalen. Som det fremgår af 21. betragtning til dette direktiv, berører direktivet tværtimod ikke den nationale lovgivnings almindelige aftaleret såsom bestemmelserne om aftalers gyldighed, indgåelse og virkning, eftersom almindelige aftaleretlige aspekter ikke reguleres i direktiv 2014/17.
- 29 Det skal i øvrigt bemærkes, at medlemsstaterne i overensstemmelse med artikel 2, stk. 1, i direktiv 2014/17, sammenholdt med syvende betragtning hertil, med henblik på forbrugerbeskyttelsen kan indføre strengere bestemmelser for at beskytte forbrugerne, navnlig med hensyn til markedsstrukturen og markedsdeltagerne, kategorierne af tilgængelige produkter og de procedurer, der er forbundet med kreditydelsesprocessen.
- 30 Ved vedtagelsen af disse strengere bestemmelser er medlemsstaterne imidlertid forpligtede til at sikre den effektive virkning af direktiv 2014/17, og navnlig dets artikel 25, under hensyntagen til formålet med direktivet (jf. analogt dom af 19.12.2019, Rust-Hackner m.fl., C-355/18 – C-357/18 og C-479/18, EU:C:2019:1123, præmis 55 og 62).
- 31 I denne henseende har artikel 25 i direktiv 2014/17, som det fremgår af 66. betragtning hertil, således til formål at give forbrugerne mulighed for at frigøre sig for deres forpligtelser inden den aftalte dato i kreditaftalen, således at disse kan udnytte fordelene ved det indre marked, navnlig ved at sammenligne tilbud med henblik på at finde de bedste produkter i forhold til deres behov. Det fremgår endvidere af 5. og 6. betragtning til dette direktiv, at blandt dets formål fremgår formålet om at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau.
- 32 Under disse omstændigheder giver artikel 25 i direktiv 2014/17, som anført af generaladvokaten i punkt 82 og 83 i forslaget til afgørelse, forbrugeren ret til en førtidig indfrielse uden at tage stilling til de forskellige former for udøvelse af denne ret. Selv om det følger af tilkommer national ret at tage stilling til disse fremgangsmåder, vil det derimod være i strid med det nævnte direktivs

formål at antage, at den beskyttelse, som direktivet sikrer forbrugeren, afhænger af, om den pågældende i givet fald vælger den ene eller den anden af disse fremgangsmåder, nemlig at udøve sin ret til at opsige kreditaftalen i henhold til national ret inden den førtidige indfrielse.

- 33 Henset til ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 25 i direktiv 2014/17 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ligeledes finder anvendelse, hvis forbrugeren frigør sig fra sine forpligtelser før tid efter at have opsagt forbrugerkreditaftalen i forbindelse med fast ejendom til beboelse efter betingelserne fastsat i national lovgivning.

Om det første spørgsmål

- 34 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 25, stk. 3, første punktum, i direktiv 2014/17 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, der med henblik på en rimelig og objektiv kompensation for mulige omkostninger, som er direkte forbundet med den førtidige indfrielse af kreditten, som kreditgiver har ret til i henhold til denne bestemmelse, tager hensyn til kreditgivers mistede fortjeneste, som er direkte forbundet med denne førtidige indfrielse, navnlig tabet af de aftalte renter i lånets resterende løbetid.
- 35 Ifølge fast retspraksis skal der med henblik på en fortolkning af en bestemmelse i EU-retten ikke blot tages hensyn til dens ordlyd, men ligeledes til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. i denne retning dom af 24.10.2019, *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (Indgåelse af en kontrakt om offentlig personbefordring uden forudgående udbud), C-515/18, EU:C:2019:893, præmis 23).
- 36 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at medlemsstaterne i overensstemmelse med artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17 kan fastsætte, at kreditgiver har ret til en rimelig og objektiv kompensation for mulige omkostninger, som er direkte forbundet med den førtidige indfrielse af kreditten, uden dog at pålægge forbrugeren en sanktion, og som er begrænset til kreditgivers økonomiske tab. Medlemsstaterne kan i øvrigt fastsætte, at kompensationen ikke må overstige et vist niveau eller kun tillades i et vist tidsrum.
- 37 Hvad for det første angår begrebet »mulige omkostninger, som er direkte forbundet med den førtidige indfrielse af kreditten« skal det bemærkes, at selv om begrebet »omkostninger« ikke henviser til et entydigt indhold, giver analysen af den sammenhæng, hvori den nævnte bestemmelse indgår, nyttige oplysninger for fortolkningen af denne bestemmelse.
- 38 Der skal indledningsvis henvises til, at artikel 25, stk. 3, andet punktum, i direktiv 2014/17 fastsætter loftet for den kompensation, der kan udbetales til kreditgiver i tilfælde af førtidig indfrielse, til denne kreditgivers økonomiske tab. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 29 i forslaget til afgørelse, antyder et sådant loft, at EU-lovgiver ikke har haft til hensigt at udelukke, at et sådant eventuelt økonomisk tab i forbindelse med de renter, som kreditgiver ikke længere vil modtage som følge af den førtidige indfrielse, kan tages i betragtning ved beregningen af denne kompensation.
- 39 Den mulighed, som medlemsstaterne i henhold artikel 25, stk. 3, tredje punktum, i direktiv 2014/17 har for at fastsætte, at kreditgiver kun kan kræve denne kompensation i et vist tidsrum, ville dernæst ikke give nogen mening, hvis der ved beregningen af kompensationen kun kunne

tages hensyn til kreditgivers yderligere administrationsomkostninger som følge af den førtidige indfrielse, idet disse administrative omkostninger kun opstår en enkelt gang og ikke strækker sig over tid.

- 40 Endelig viser henvisningen i artikel 25, stk. 3, første punktum, i direktiv 2014/17 til »mulige« omkostninger, at EU-lovgiver ikke har begrænset medlemsstaternes bemyndigelse til at indføre en kompensationsordning til kun at omfatte faktisk opståede administrative forvaltningsomkostninger forbundet med den førtidige indfrielse for kreditgiver, men at denne ordning ligeledes kan dække kreditgivers mistede fortjeneste, hvis omfang endnu ikke er fastlagt på tidspunktet for den førtidige indfrielse af kreditten.
- 41 For det andet bekræftes denne fortolkning af opbygningen af artikel 25 i direktiv 2014/17. Det fremgår nemlig i første række af omfanget af kreditgivers oplysningspligt, at EU-lovgiver har taget udgangspunkt i, at kreditgivers ret til compensation, hvilken er overladt til medlemsstaterne at vurdere, kan omfatte kreditgivers mistede fortjeneste.
- 42 Indledningsvis fastsætter artikel 25, stk. 4, i direktiv 2014/17 således en pligt for kreditgiver til at give forbrugeren de oplysninger, der er nødvendige for at overveje muligheden for at indfri kreditten førtidigt. Det følger heraf, at det i tilfælde af en sådan indfrielse ikke er udelukket, at forbrugeren har andre forpligtelser over for kreditgiver ud over at indfri det resterende lånebeløb. På samme måde viser den omstændighed, at der i denne bestemmelse henvises til »hvilke antagelser der er anvendt« af kreditgiver, at beregningen af den compensation, som skal betales til kreditgiver i tilfælde af en førtidig indfrielse, ikke kun er begrænset til det tilfælde, hvor forbrugeren betaler de faktisk opståede administrative forvaltningsomkostninger forbundet med en sådan indfrielse for kreditgiver.
- 43 Dernæst skal det bemærkes, at det følger af artikel 14, stk. 1 og 2, i direktiv 2014/17, at kreditgiver har pligt til at give forbrugeren oplysninger forud for aftaleindgåelsen ved hjælp af ESIS, hvoraf en model fremgår af bilag II, del A, til dette direktiv. I afsnit 9 i denne ESIS-model med overskriften »Førtidig indfrielse« præciseres de oplysninger, der skal gives til forbrugeren i denne henseende i det tilfælde, hvor en sådan indfrielse pålægger forbrugeren at betale »gebyr ved førtidig indfrielse«.
- 44 I afsnit 9 i bilag II, del B, til det nævnte direktiv præciseres de supplerende anvisninger til at udfylde ESIS hvad nærmere bestemt angår førtidig indfrielse. Det fremgår af disse anvisninger, at compensationen for førtidig indfrielse kan afhænge af forskellige faktorer, der omfatter »det tilbagebetalte beløb eller den gældende rente på tidspunktet for den førtidige indfrielse«. Disse forhold viser, at begrebet »kompensation« vil kunne dække andre omkostninger end kreditgivers yderligere administrationsomkostninger som følge af den førtidige indfrielse, da disse omkostninger normalt ikke er afhængige af »den gældende rente«. Desuden har kreditgiver i henhold til afsnit 9 i dette bilag II, del B, pligt til i afsnittet i ESIS angående gebyret i tilfælde af en førtidig indfrielse at henlede forbrugerens opmærksomhed på »et eventuelt gebyr for førtidig indfrielse eller andre omkostninger i forbindelse hermed for at kompensere kreditgiver«, hvilket ligeledes godtgør, at begrebet »omkostninger« kan dække andre omkostninger end disse yderligere administrationsomkostninger.
- 45 I anden række bestemmer artikel 16, stk. 4, litra b), i direktiv 2008/48, som fastsætter de betingelser, på hvilke medlemsstaterne kan tillade en overskridelse af det kompensationsloft, som er fastsat i det nævnte direktivs artikel 16, stk. 2, at disse medlemsstater kan fastsætte, at kreditgiver undtagelsesvis kan kræve en compensation, som er højere end det nævnte loft, hvis

han kan bevise, at de tab, han har lidt som følge af den førtidige tilbagebetaling, overstiger det i medfør af denne sidstnævnte bestemmelse fastsatte beløb. Dette viser, således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 54 og 55 i forslaget til afgørelse, at der kan ydes kompensation for renter, der ikke længere kan opkræves efter den førtidige indfrielse, og at EU-lovgiver har anset kreditgivers økonomiske tab svarende til renter for at kunne udgøre en del af de eventuelle omkostninger, som kreditgiver pådrager sig som følge af denne indfrielse. Det fremgår ikke af ordlyden af artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17, at EU-lovgiver har haft til hensigt at ændre denne situation for forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse.

- 46 For det tredje ville en fortolkning, der udelukker medlemsstaternes mulighed for at fastsætte en kompensation for kreditgivers mistede fortjeneste i tilfælde af en førtidig indfrielse, være i strid med formålet med direktiv 2014/17. Det fremgår nemlig af dette direktivs artikel 1, at det begrænser sig til at fastlægge en fælles ramme for visse aspekter af forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse, og det præciseres i næstsidste sætning i 66. betragtning til det nævnte direktiv, at beregningen af kompensationen skal foretages i overensstemmelse med de nationale regler om kompensation. Det følger således af artikel 1 og artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17, sammenholdt med 66. betragtning hertil, at EU-lovgiver har overladt det til medlemsstaterne at fastsætte de omkostninger, der kan indgå, forudsat at det drejer sig om en rimelig og objektivt begrundet kompensation for eventuelle omkostninger, som er direkte forbundet med førtidig indfrielse af kreditten, at kompensationen ikke udgør en sanktion, og at den ikke overskrider kreditgivers økonomiske tab.
- 47 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 47 og 51 i forslaget til afgørelse, er formålene med direktiv 2014/17 således ikke begrænset til ønsket om at skabe et højt niveau af forbrugerbeskyttelse, men omfatter ligeledes oprettelsen af et effektivt og konkurrencedygtigt indre marked for kreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse. Den nationale lovgiver kan derfor, henset til den mulighed, der er overladt den til at fastsætte de omkostninger, der kan indgå, lade kompensationen omfatte kreditgivers mistede fortjeneste, når den vurderer, at dette er nødvendigt for i sidste ende at fremme formålene med direktiv 2014/17 på det nationale marked for ejendomme til beboelse. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 50 i forslaget til afgørelse, forholder det sig særligt således, at i forbindelse med en ordning, hvorefter kreditgivere ikke kan kompenseres for tabet af aftalte renter i lånets resterende løbetid, kan det tænkes, at disse vil vælge strategier, der har potentielt uønskede virkninger på formålene med direktiv 2014/17, som f.eks. en begrænsning af de kreditprodukter, der udbydes, eller at alle forbrugere opkræves højere renter.
- 48 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 25, stk. 3, første punktum, i direktiv 2014/17 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for en national lovgivning, der med henblik på kompensationen til kreditgiver i tilfælde af en førtidigt indfriet forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse tager hensyn til kreditgivers mistede fortjeneste, som er direkte forbundet med denne førtidige indfrielse, navnlig denne kreditgivers økonomiske tab, i givet fald i forbindelse med de resterende aftalte renter, der ikke længere kan opkræves, så længe der er tale om en rimelig og objektivt begrundet kompensation, der ikke pålægges forbrugeren nogen sanktion, og kompensationen ikke overskrider dette økonomiske tab.

Om det andet spørgsmål

- 49 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17 skal fortolkes således, at denne bestemmelse indeholder bestemmelser om beregningen af afkastet ved kreditgivers geninvestering af de midler, der hidrører fra en førtidigt indfriet forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse, hvilke bestemmelser skal tages i betragtning med henblik på at fastsætte kreditgivers mistede fortjeneste, og, i givet fald, om den nationale lovgivning i henhold til disse bestemmelser navnlig skal tage hensyn til, på hvilken måde kreditgiver faktisk anvender det førtidigt indfrie beløb, og, i bekræftende fald, om en national lovgivning må give kreditgiver mulighed for at beregne denne mistede fortjeneste ved at tage hensyn til forskellen mellem tabet af aftalte renter i lånets resterende løbetid, og det faste afkast af det førtidigt indfrie beløb, hvis det blev geninvesteret i sikre kapitalmarkedspapirer med en løbetid svarende til det pågældende låns løbetid.
- 50 Det skal for det første bemærkes, således som der er redegjort for i nærværende doms præmis 46, at den omstændighed, at der i 66. betragtning til direktiv 2014/17 udtrykkeligt henvises til de nationale regler om kompensation, viser, at artikel 25, stk. 3, første og andet punktum, i direktiv 2014/17 begrænser sig til at fastsætte, at en kompensation skal være rimelig og objektiv, kun må dække det direkte tab, ikke må udgøre en sanktion for forbrugeren og ikke må overskride kreditgiverens økonomiske tab. Dette direktiv indeholder i øvrigt ingen yderligere konkrete oplysninger om beregningen af en eventuel kompensation, idet detaljerne vedrørende denne beregning således overlades til medlemsstaternes skøn.
- 51 Dette bekræftes dels af artikel 25, stk. 3, første og tredje punktum, i direktiv 2014/17, hvoraf det bl.a. fremgår, at medlemsstaterne kan »fastsætte« betingelserne for kompensationen. Dels fremgår det af afsnit 9 i ESIS-modellen i bilag II, del A, til direktiv 2014/17, at kreditgiveren skal indsætte beløbet eller, hvis dette ikke er muligt, beregningsmetoden for eventuelle gebyrer ved førtidig indfrielse, der skal betales, hvilket forudsætter, at der potentielt foreligger flere forskellige metoder til at beregne kompensationen for førtidig indfrielse.
- 52 Hvad for det andet angår spørgsmålet om, hvorvidt den nationale lovgivning skal tage hensyn til, på hvilken måde kreditgiver faktisk anvender det førtidigt indfrie beløb, er det allerede anført i nærværende doms præmis 40, at henvisningen i artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17 til »eventuelle« omkostninger for kreditgiveren viser, at beregningen af disse sidstnævnte omkostninger ikke nødvendigvis skal støttes på den faktiske anvendelse af det førtidigt indfrie beløb, men at beregningsmetoden for disse omkostninger ligeledes kan tage hensyn til kreditgivers mistede fortjeneste, hvis omfang endnu ikke er fastlagt på tidspunktet for den førtidige indfrielse af kreditten. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 60-62 i forslaget til afgørelse, er den omstændighed, at en kompensation beregnes ved hjælp en metode, der omfatter et hypotetisk element, ikke i strid med direktiv 2014/17, så længe de betingelser, der er fastsat i artikel 25, stk. 3, første og andet punktum, i direktiv 2014/17, er overholdt.
- 53 Hvad for det tredje angår lovligheden af den såkaldte »aktiv-passiv-metode«, tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, om beregningen af afkastet ved geninvestering af de midler, der hidrører fra en førtidigt indfriet kredit på grundlag af en fast geninvestering i sikre kapitalmarkedspapirer med en tilsvarende løbetid, overholder kravene i artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17, hvilket vil sige, at der er tale om en rimelig og objektivt begrundet kompensation, at der ikke pålægges forbrugeren nogen sanktion, og at kompensationen ikke overskrider kreditgiverens økonomiske tab.

- 54 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17 skal fortolkes således, at i tilfælde af en førtidigt indfriet forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse skal medlemsstaterne sikre, at kreditgivers beregning af den mistede fortjeneste, hvor der tages hensyn til det faste afkast af det førtidigt indfrie beløb, fører til en rimelig og objektivt begrundet compensation, som ikke overskrider kreditgiverens økonomiske tab, og at der ikke pålægges forbrugeren nogen sanktion. Direktiv 2014/17 kræver ikke, at der ved en sådan beregning tages hensyn til, på hvilken måde kreditgiver faktisk anvender det førtidigt indfrie beløb.

Sagsomkostninger

- 55 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 25 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU af 4. februar 2014 om forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010**

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse ligeledes finder anvendelse, hvis forbrugeren frigør sig fra sine forpligtelser før tid efter at have opsagt forbrugerkreditaftalen i forbindelse med fast ejendom til beboelse efter betingelserne fastsat i national lovgivning.

- 2) Artikel 25, stk. 3, første punktum, i direktiv 2014/17**

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse ikke er til hinder for en national lovgivning, der med henblik på compensationen til kreditgiveren i tilfælde af en førtidigt indfriet forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse tager hensyn til kreditgivers mistede fortjeneste, som er direkte forbundet med denne førtidige indfrielse, navnlig denne kreditgivers økonomiske tab, i givet fald i forbindelse med de resterende aftalte renter, der ikke længere kan opkræves, så længe der er tale om en rimelig og objektivt begrundet compensation, der ikke pålægges forbrugeren nogen sanktion, og compensationen ikke overskrider dette økonomiske tab.

- 3) Artikel 25, stk. 3, i direktiv 2014/17**

skal fortolkes således, at

i tilfælde af en førtidigt indfriet forbrugerkreditaftale i forbindelse med fast ejendom til beboelse skal medlemsstaterne sikre, at kreditgivers beregning af den mistede fortjeneste, hvor der tages hensyn til det faste afkast af det førtidigt indfrie beløb, fører til en rimelig og objektivt begrundet compensation, som ikke overskrider

kreditgiverens økonomiske tab, og at der ikke pålægges forbrugeren nogen sanktion. Direktiv 2014/17 kræver ikke, at der ved en sådan beregning tages hensyn til, på hvilken måde kreditgiver faktisk anvender det førtidigt indfrieede beløb.

Underskrifter